

Necessitats Lingüístiques d'un centre de zona costanera: el cas de l'IES Capdepera

Agustí Domenge

Quan parlem de Centres d'Ensenyament Secundari a zones costaneres ens referim a un tipus d'Institut molt concret i amb una sèrie de característiques que tots aquests centres, en major o menor mesura, segurament tenen en comú.

Per tant, la descripció de l'Institut de Capdepera que farem a continuació segurament és extrapolable a la major part dels centres de la zona litoral de les illes.

- La concentració de grans masses de població a la costa és un fenomen relativament recent, per això gairebé tots aquests instituts són de nova creació.
- Són, per tant, instituts sense gens de tradició on les perspectives i objectius de bona part de la població que en fa ús, poc tenen a veure amb la consecució d'estudis superiors.
- Gran part del professorat és interí. A Capdepera concretament, només 16 professors d'una plantilla de 46 són definitius. Si a això hi afegim el fet que d'aquests 16 definitius molt pocs són els que no concursen periòdicament per tal de traslladar-se a altres centres, veurem que el nombre de definitius "reals" amb la intenció de fer-hi una temporada llarga i tirar endavant projectes de centre a llarg termini és ridícul i del tot insuficient.
- Si la mobilitat del personal docent és un problema, la que fa referència a l'alumnat també ho és. Durant els períodes 99-00 i 00-01 i quan aquest darrer curs encara no ha acabat, s'han produït una mitjana de 25 incorporacions tardanes al llarg de cadascun d'aquests dos cursos.
Això vol dir que més del 14% dels alumnes que actualment tenim matriculats han arribat a les illes durant els dos darrers anys procedents de llocs tan diversos com: Alemanya, Macedònia, Suïssa, Sudamèria o Espanya.
- Però encara podem anar un poc més lluny i comentar el fet que gairebé la meitat dels alumnes que actualment cursen els seus estudis al centre no han començat la seva etapa educativa a les illes. Per tant, tots aquests joves varen ser protagonistes d'una incorporació tardana al seu moment.
Tot això fa pensar que les mancances lingüístiques de tot aquest alumnat són una realitat constant en la tasca educativa diària dels nostres centres.

L'observació diària de l'entorn i totes aquestes dades que acabam d'exposar mostren com el procés de substitució lingüística del català a les zones costaneres és ja en una fase de molt difícil involució i això fa que el 25% dels nostres alumnes (percentatge que correspon als alumnes que consideren el català com a la seva primera llengua segons la darrera enquesta duita a terme per a l'elaboració del Projecte Lingüístic de Centre) siguin actualment dins un procés d'immersió lingüística en castellà.

D'altra banda i tot i que formalment el Projecte Educatiu de l'Institut és en català els alumnes de nova incorporació no espanyols aprenen també molt més ràpidament

l'espanyol que no pas el català. Aquesta és una mostra més de l'avançat estat del procés de substitució lingüística.

EL PROJECTE LINGÜÍSTIC DE CENTRE

Davant d'aquesta realitat es fa evident la necessitat d'elaborar un Projecte Lingüístic que garanteixi l'ús del català en aquests centres on la inèrcia ens du precisament a tot el contrari.

Ara bé, amb la redacció i posterior aprovació dels Projectes no n'hi ha prou. La següent passa, i aquí és on sorgeixen normalment els problemes, és l'aplicació del Projecte i de totes les mesures complementàries que implica (prioritats a l'hora d'organitzar els supports, l'ús de la llengua en els diferents àmbits no estrictament docents, etc).

El que sol passar habitualment amb aquests documents és que suposen una catalanització progressiva i "poc compromesa" dels àmbits de comunicació formals (àmbit administratiu, àmbit organitzatiu, els llibres de text, noves adquisicions per a les biblioteques de centre, etc) però no asseguren mai la utilització del català en àmbits on la llengua ha de demostrar que és viva i que serveix per a alguna cosa. Segurament això és així perquè dins els nostres claustres no hi ha consens a l'hora de definir què entenem per "impartir una àrea en català" o per "fer una classe en català" tot i que al B.O.I.B. es fa referència a aquests conceptes de manera totalment explícita.

D'altra banda, i aquí sí que la intervenció de l'administració educativa pensam que és imprescindible, cal parlar de la capacitació del professorat. Actualment els nostres centres hi ha bastants de professors i professores teòricament capacitats per a impartir les seves classes en català gràcies als seus títols de reciclatge que no ho fan i que, si ho fessin oferirien un model de llengua als alumnes que ens fa pensar que la seva decisió d'incomplir els Projectes Lingüístics i el Decret de Mínims és l'encertada. Ens trobam idò, davant un problema de difícil solució mentre l'administració no garanteixi que el seu personal està "realment" capacitat per a dur a terme la tasca que d'ell s'espera.

ELS PLANS D'ACOLLIMENT

La constant arribada d'alumnes procedents d'altres comunitats lingüístiques pensam que fa necessari complementar el Projecte Lingüístic de Centre amb un pla d'actuació específic, que ha d'estar el més estructurat possible i que ha de tenir bàsicament dos objectius :

- Facilitar al màxim la integració dels darrers alumnes que han arribat al centre.
- Garantir que l'elevat percentatge d'alumnes que no han cursat tota la seva educació a centres on l'ensenyament és en català tinguin la suficient competència lingüística en aquesta llengua per poder seguir la feina de classe.

L'organització d'aquests plans no només contribuirà positivament en el procés d'integració dels alumnes nouvinguts sinó que a més farà que aquestes arribades davant

les quals sempre ens demanam què hem de fer, alterin mínimament el normal funcionament del centre ja que, d'aquesta manera hi haurà un ordre de prioritats prèviament discutit i assumit.

D'aquests plans d'acolliment no només se'n beneficiarien els alumnes acabats d'arribar d'altres comunitats lingüístiques, sinó que també permetrien determinats agrupaments flexibles on alumnes que han cursat bona part de la seva escolarització obligatòria fora de les illes, podrien rebre una atenció més individualitzada, intensiva i adaptada a les seves necessitats.

Resulta evident que per tal de dur a terme tot el que acabam d'explicar són necessaris tota una sèrie de recursos, tan humans com materials, que cada centre hauria de sol·licitar a l'administració educativa en funció de les necessitats detectades.

Els recursos humans destinats als plans d'acolliment lingüístic haurien de dependre indefectiblement del departament de llengua catalana del centre per tot un seguit de motius d'entre els quals en podem destacar els següents:

- El departament de llengua catalana del centre és normalment el més conscient de les necessitats i de les mancances lingüístiques de l'alumnat i és, per tant, el que millor podrà distribuir l'alumnat que tenguí necessitats d'aquest tipus en funció de l'horari disponible per part de tot el professorat del departament.
- És el departament que pot oferir més recursos i eines adients per a dur a terme aquesta tasca.
- L'exigència del perfil de mestre o de professor de llengua catalana és una manera de garantir la capacitació i la competència lingüística de l'encarregat de tirar endavant aquesta feina.
- Hi ha tot un seguit d'aspectes (material didàctic que s'ha d'utilitzar, activitats que s'han de fer, horaris de sortida del grup de referència, possibilitat d'agrupaments flexibles, etc) que cal coordinar amb el departament de llengua catalana. Tot això ens fa pensar que el pla d'acolliment lingüístic serà més bo de dur a la pràctica i més efectiu si depèn directament del departament de llengua.

Com ja hem dit abans, la feina que suposen aquests plans d'acolliment és prou delicada i important com per pensar en la necessitat de tipificar aquestes places com a definitives dins els centres que demostrin que tenen un Pla d'Acolliment Lingüístic funcionant i que necessita continuïtat per tal d'optimitzar els seus resultats.

Aquest pla d'acolliment lingüístic i la seva bona organització poden condicionar fàcilment el funcionament de la resta del centre, en tant que són els elements que permetran la integració de l'alumnat d'incorporació tardana al grup classe de referència el més aviat possible i amb una competència lingüística en la llengua pròpia del centre suficient per poder seguir la feina de classe. És aquí on tornam a topar una vegada més amb la necessitat de fer acomplir el Projecte Lingüístic de Centre ja que, resulta evident que per molt ben estructurat que es tenguí un Pla d'Acolliment Lingüístic, per molt

coherent que sigui o per molt bé que funcioni serà fer retxes dins l'aigua preparar els alumnes per a que siguin mínimament competents en llengua catalana, si després en integrar-se als grups de referència aquesta llengua no els resulta necessària per al desenvolupament de la tasca diària.

En aquest sentit és l'Administració Educativa que, al cap i a la fi és la responsable de l'educació a les Illes Balears, qui té encara una bona tasca a fer per tal de garantir l'acompliment de la llei pel que fa a Normalització Lingüística en matèria educativa.

QÜESTIONS O ASPECTES PER A TRACTAR AL COL·LOQUI

- Estratègies per a aconseguir l'acompliment del P.L.C.
- Models d'aplicació de Plans d'Acolliment Lingüístic: Organització de tallers de llengua o altres sistemes de suport lingüístic.
- Possibles àmbits d'incidència dels Plans d'Actuació Lingüística que els Projectes Lingüístics han de preveure.